

## Landelijk Bestuurlijk Overleg Nitraat in grondwaterbeschermingsgebieden

Vergadering 29 juni 2020.

Betreft: **Besluit van het LBO inzake afspraak 7c van de Bestuursovereenkomst**

---

### Het Landelijke bestuurlijk Overleg (LBO),

- Gelet op artikel 7c van de BO om uiterlijk op 30 juni 2019 te beslissen of er voldoende voortgang is in de uitvoering van deze overeenkomst<sup>1</sup>;
- Dat zij bij haar besluit van 19 juni 2019 zich uiterlijk op 30 juni 2020 opnieuw zal uitspreken over de voortgang in de uitvoering en het perspectief op doelbereik, inclusief evt. noodzakelijke aanvullende maatregelen, conform artikel 7c van de Bestuursovereenkomst.

### Overwegende dat:

- De Bestuursovereenkomst is afgesloten op 12 december 2017;
- De Bestuursovereenkomst vervolgens in een tijdsbestek van 0,5 tot 1 jaar regionaal bestuurlijk is verankerd in 5 uitvoeringsovereenkomsten (UO's) tussen landbouw, drinkwaterbedrijven en provincies;
- Vanuit LTO, provincies en waterleidingbedrijven met energie is gestart in de regio's met het werven van de deelnemers (2018-2019), het opzetten van de monitoring en de nulmeting, de start van de advisering en het uitvoeren van de eerste maatregelen;
- In verschillende gebieden de streefwaarde van 80% deelname nog niet is gehaald;
- Alle deelnemende partijen aanvullende acties hebben uitgevoerd om vrijwillige deelname te vergroten.

### Constaterende dat:

- Inmiddels in alle 34 gebieden de uitvoering van de Bestuursovereenkomst goed op gang is gekomen;
  - Voortgangsrapportages zijn uitgebracht door de DAW programmamanager voor de 5 regio's;
  - In alle gebieden de nulmeting is uitgevoerd, maar in enkele regio's de resultaten nog in bewerking zijn;
- 

<sup>1</sup> Artikel 7c. "uiterlijk 30 juni 2019 beslissen partijen als bedoeld in deze bestuursovereenkomst in een Bestuurlijk Overleg aan de hand van de rapportage als bedoeld onder letter a en de evaluatie als bedoeld onder letter b of er voldoende voortgang is in de uitvoering van deze bestuursovereenkomst. Indien het genoemde Bestuurlijk Overleg onverhoopt in één of meer van de gebieden als bedoeld in bijlage 1 (rekening houdend met afspraken 1b en i1c) onvoldoende perspectief op doelbereik moet constateren bezien partijen welke noodzakelijke acties dan genomen moeten worden om nitraatgerelateerde knelpunten op te lossen in de betreffende gebieden. Daarbij beschouwen partijen (onverminderd andere mogelijkheden) verplichte deelname door nog niet deelnemende, maar wel betrokken agrariërs aan getroffen maatregelen als een reële optie. Deze verplichte deelname kan juridisch worden verankerd in het 6e AP".

- Op verzoek van het LBO een ex ante evaluatie (Verkenning effectiviteit Bestuursovereenkomst)<sup>2</sup> is uitgevoerd naar het verwachte doelbereik van de Bestuursovereenkomst in de 34 gebieden;
- De provincies, de drinkwaterbedrijven en de regionale land- en tuinbouworganisaties (gezamenlijk per provincie) per grondwaterbeschermingsgebied een beoordeling hebben gemaakt van het verwachte doelbereik in hun gebieden. In die beoordeling hebben zij, naast de Verkenning effectiviteit Bestuursovereenkomst, onder meer de nulmeting en de informatie uit de voortgangsrapportages (voorbereiding, werving, het deelnemende areaal, de kwaliteit van de samenwerking) betrokken;
- Al deze informatiebronnen de basis zijn voor de tussentijdse evaluatie van 15 juni 2020 van de 5 provincies, mede namens de andere samenwerkende partijen (zie bijlage 2d);
- Het realiseren van de doelen van de Bestuursovereenkomst een proces van lange adem is waarin een voortgezette samenwerking tussen alle partijen nodig is;
- De opstartfase van de Bestuursovereenkomst meer tijd heeft gevraagd dan oorspronkelijk ingeschat. De droogte van de afgelopen zomers, en de Coronacrisis hebben de uitvoering bemoeilijkt en billijken daarmee de verwachting dat er nog verdere winst is te behalen. (Voor een verdere toelichting zie bijlage 2e);
- Alle betrokken partijen, inclusief deelnemende agrarische ondernemers, veel geleerd hebben over:
  - de mogelijkheden om met een verbeterd mineralenmanagement van agrarische ondernemers het stikstof bodemoverschot te verkleinen, waardoor de nitraatuitspoeling afneemt;
  - de kwetsbaarheid van de gebieden voor nitraatuitspoeling, die bepaald wordt door grondsoort, grondwaterstand en agrarisch grondgebruik;
  - de samenwerking die nodig is tussen de gebiedspartijen, landelijke organisaties en overheden om het doel van de Bestuursovereenkomst te realiseren.
- Opgedane ervaringen ook kunnen bijdragen aan het behalen van de doelen van o.a. de Nitraatrichtlijn, de Kaderrichtlijn Water en de Beleidsnota Drinkwater, buiten de betrokken 34 grondwaterbeschermingsgebieden.

**Voortbouwend op de tussentijdse evaluaties van de programmamanager DAW (mede namens de andere samenwerkende partijen), en het daarop gebaseerde advies van de 5 provincies per 15 juni 2020 en constaterende dat:**

*De betrokken provincies verwachten dat:*

- a) In 11 van de 34 gebieden bij het huidige deelnamepercentage en maatregelenpakket de doelstellingen van de bestuursovereenkomst naar verwachting worden gerealiseerd conform de tijdshorizon 2025<sup>3</sup>;
- b) In 12 van de 34 gebieden aanvullende maatregelen bij de agrariërs en/of een verhoogde deelname nodig zijn. En het de verwachting is dat onder voorwaarde van deze aanvullende maatregelen en/of verhoogde deelname de doelstellingen in die gebieden worden gerealiseerd;

---

<sup>2</sup> Verkenning effectiviteit van verschillende vormen van agrarische bedrijfsvoering in het kader van de Bestuursovereenkomst "Aanvullende aanpak nitraatuitspoeling uit agrarische bedrijfsvoering in specifieke grondwaterbeschermingsgebieden".

<sup>3</sup> Einde van de looptijd van het 7e Actieprogramma betreffende de Nitraatrichtlijn

- c) in 11 van de 34 gebieden voor het behalen van de doelstellingen andersoortige maatregelen nodig zijn om de doelstellingen in die gebieden te realiseren. De hier bedoelde interventies hebben een relatie met o.a. dossiers die nog in ontwikkeling zijn zoals circulaire landbouw, het stikstofdossier, circulaire landbouw, herbezinning van het mestbeleid..... (niet uitputtend).

De betrokken provincies signaleren dat er onder de agrariërs nog altijd een groep bestaat die de Bestuursvereenkomst niet alleen ziet als een vrijwillige aanpak maar ook als een vrijblijvende, en hierdoor een afwachtende houding aanneemt;

De provincies in hun advies mogelijke aanvullende maatregelen identificeren die leiden tot een verbetering van het mineralenmanagement, en een vergroting van het areaal waarop dit wordt toegepast. Een deel van die maatregelen sluit goed aan bij het adagium 'vrijwillig maar niet vrijblijvend', een deel heeft een meer juridisch bindend karakter;

*De betrokken provincies het LBO het volgende adviseren:*

- De Bestuursvereenkomst in alle gebieden met overtuiging voort te zetten vanuit het besef dat de aanpak goede resultaten oplevert, en dat het tijd kost om deze aanpak verder uit te bouwen;
- In de zomerperiode van 2020 op basis van de geïdentificeerde maatregelen een plan van aanpak op te stellen waarin invulling wordt gegeven aan een maximaal doelbereik van de Bestuursvereenkomst, waar nodig gespecificeerd per grondwaterbeschermingsgebied;
- In de komende 3 maanden een voorstel op te stellen hoe voor de onder c) bedoelde gebieden synergie kan worden gevonden met een aantal landelijke dossiers (stikstof, zoetwater, circulaire landbouw). Die synergie kan bijvoorbeeld worden gezocht in de aansluiting op de uitvoeringsprogramma's die ten behoeve van deze ontwikkelingen worden opgezet en/of al in uitvoering zijn;
- In gezamenlijkheid onder leiding van het Rijk een voorstel te maken – voor zover noodzakelijk – welke aanpassing van regelgeving ondersteunend kan zijn aan het bereiken van de gemeenschappelijke doelen;
- In dit voorstel ook de samenhang met het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn inzichtelijk te maken.

**Overwegende dat de betrokken provincies daarmee signaleren dat:**

- Er een verdeling is tussen:
  - 1) gebieden (onder a en b) waar het mogelijk is de doelstellingen te realiseren binnen de werkingssfeer van de Bestuursvereenkomst. Dat wil zeggen dat doelstellingen haalbaar zijn op basis van voldoende groot deelnemend areaal, verbetering van het mineralen management door de agrariër en synergie met andere regionale ontwikkelingen (bijvoorbeeld op het terrein van watermanagement). De inspanningen in deze gebieden moeten blijvend worden gericht op deze maatregelen;
  - 2) gebieden (onder c) waar het niet mogelijk is de doelstellingen volledig te realiseren binnen de werkingssfeer van de Bestuursvereenkomst. Maatregelen die hiertoe leiden moeten voor deze gebieden daarom buiten de werkingssfeer van de Bestuursvereenkomst worden gezocht. Hierbij wordt gedacht aan in ontwikkeling zijnde landelijke dossiers zoals circulaire landbouw, het stikstofdossier, en herbezinning van het mestbeleid. Dit laat overigens onverlet

dat ook binnen deze gebieden de aanpak van de Bestuursovereenkomst moet worden voortgezet om het doelgat zo klein mogelijk te maken.

- Het voor de regionale partners niet mogelijk is om zelfstandig de mogelijkheden voor synergie met de onder 2) bedoelde dossiers inzichtelijk te maken en te verzilveren. Zij vragen hier om een coördinerende rol van het Rijk.

**Besluit het LBO op basis van bovenstaande:**

- 1) Haar waardering en steun uit te spreken voor allen die een positieve bijdrage leveren aan de uitvoering van de Bestuursovereenkomst;
- 2) Dat er voldoende vertrouwen bestaat om het ingezette proces en de aanpak van de Bestuursovereenkomst voort te zetten;
- 3) Dat voor een deel van de gebieden (b en c, gespecificeerd in de bijlage) een intensivering van de aanpak nodig is om de doelen van de overeenkomst te behalen;
- 4) Dat het voor de gebieden in categorie a en b mogelijk lijkt te zijn om de doelen binnen de werkingssfeer van de overeenkomst<sup>4</sup> te realiseren;
- 5) Dat het voor de gebieden in categorie c noodzakelijk is om aanvullende maatregelen te treffen die buiten de werkingssfeer van de Bestuursovereenkomst liggen;
- 6) Dat in de periode van juli tot en met september 2020 in een gezamenlijke inspanning van alle partijen, onder regie van de programmamanager DAW en in samenwerking met de regionale projectgroepen en (be-)stuurgroepen, voor alle gebieden de huidige plannen van aanpak worden geactualiseerd. In de per gebied te actualiseren plannen van aanpak:
  - i. worden alle benodigde maatregelen voor doelbereik opgenomen. Daarbij wordt tevens inzichtelijk gemaakt hoe de verantwoordelijkheden zijn verdeeld voor het nemen van de maatregelen, welke voorwaarden hierbij gelden en op welke termijn de maatregelen kunnen worden genomen;
  - ii. kunnen maatregelen worden opgenomen die, afhankelijk van de situatie in het betreffende gebied, binnen én buiten de werkingssfeer van de Bestuursovereenkomst liggen;
  - iii. worden voor de groene gebieden geen verplichtende maatregelen opgenomen;
  - iv. kunnen, indien nodig en proportioneel, voor de rode gebieden en in het uiterste geval ook voor oranje gebieden, verplichtende maatregelen worden opgenomen;
  - v. wordt -uitgaande van wat nodig is in het betreffende gebied- onderzocht hoe, ten gunste van het doelbereik, concreet synergie kan worden gevonden met de uitvoeringsprogramma's ten behoeve van de bedoelde grotere ontwikkelingen als (niet uitputtend) de herbezinning van het mestbeleid, de Stikstofaanpak, vergroten waterbeschikbaarheid en de transitie naar kringlooplandbouw.
- 7) Alle agrariërs die nog niet deelnemen aan de uitvoering van de Bestuursovereenkomst op te roepen om vrijwillig aan te sluiten.

---

<sup>4</sup> Zijnde de maatregelen als opgenomen in bijlage 2 bij de overeenkomst (mineralenmanagement), en 'Partijen kunnen besluiten tot een aanvullende integrale gebiedsbenadering waar ook verdergaande maatregelen als kavelruil, vermijden van kortdurende pacht, wijzigingen in de waterhuishouding, wijzigingen in bouwplannen, uitkoop of bestemmingswijziging deel van uit kunnen maken'.

**Bijlage: Overzicht verwacht doelbereik.**

Onderstaand treft u de categorisering per grondwaterbeschermingsgebied.

De kleuren dienen als volgt te worden geïnterpreteerd:

Groen = categorie a

Oranje = categorie b

Rood = categorie c

Drenthe
Gasselte
Havelterberg
Leggeloo
Noordbargeres

Gelderland
Dinxperlo
Haarlo
Olden Eibergen
't Klooster

Limburg
Beegden
Bergen
Breehei
De Dommel
De Tombe
Grubbenvorst
Heel
Heer-Vroendaal
IJzeren Kuilen
Mookerheide
Roodborn/Craubeek
Waterval

Noord Brabant
Bergen op Zoom
Gilze
Gilzerbaan
Helvoirt
Nuland
Roosendaal
Vessem
Waalwijk

Overijssel
Archemerberg
Herikerberg
Hoge Hexel
Holtten
Manderveen
Wierden